Q. D. B. V.

DISSERTATIO INAVGVRALIS

DE

ENSIBVS GRAVIDARVM FOETVI INNOXIIS

QVAM

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO

SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO

DOMINO

VILHELMO HENRICO

CE SAXONIÆ IVLIACI CLIVIÆ MONTIVM

ANGARIÆ WESTPHALIÆQVE &c.

PRÆSIDE

D. HADRIANO SLEVOGTIO

HEREDITARIO in Ober=Roßla

D. D. ANAT. CHIRVRG. & BOT. P.P. ITEMQVE MEDICO

DVCALI PROVINCIALI

TRONO PRÆCEPTORE HOSPITE AC PRO-

OTORE SVO PLVSQVAM FILIALI OBSERVANTIA

VENERANDO

PRO LICENTIA

VMMOS IN MEDICINA HONORES INSIGNIA

ET PRIVILEGIA DOCTORALIA

MAIORVM MORE RITE CAPESSENDI

PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI SVBMITTIT

IOANNES BEHME ANCLAM-POMER.

IN AVDITORIO MAIORI

HORIS ANTE ET POMERIDIANIS

AD D. IV MARTII MD CC XI.

JENÆ

TYPIS GOLLNERIANIS.

Q. D. B. V.

§ I.

Quamvis pleræque viventium operationes, a corpore non minus, quam mente venientes, ita comparatæ ſint, ut earum veras cauſas, & modos inde procedendi explicare, arduum negotium, nec cujus-
ibet mortalium labor videatur: inprimis tamen ſexus ſe-
quior, ubi a virorum actionibus recedit, naturæ ſcruta-
oribus tam difficilia phænomena ſuppeditat, ut nec Hip-
ocrates, etſi, ob excellentiam ingenii, divinus appellatus
it, humanis viribus ſatis fidat, & proinde τὸν περὶ γυναι-
κείης φύσιος ὀρθῶς χειρίζοντα, πρῶτον μὲν ἐκ τῶν θείων ἄρχεσθαι,
mulierum naturam recte tractaturum, primo omnium
Diis initium conatuum ſumere jubeat. Quo
pio magni Præceptoris exemplo excitati, nequa-
quam auxilium cœleſte Specimini huic inaugurali, vexa-
tam inter Medicos materiam concernenti, impetrare ne-
gligemus, devotis potius precibus ſummum Numen
implorantes, ut vires, auſibus ſufficientes, nobis beni-
gniſſime concedat.

§ II. Recepimus enim in nos, quod ex inſcriptio-
ne diſſertationis patet, demonſtrare, menſes gravidæ,

 ſine

sine embryonis noxa, fluere posse. Quod ipsum, ne illis poradoxum & H ppocratis effato e diametro adversum videatur, qui Sect. 5, aph. 60, ἢν γυναικὶ, ἐν γαςρὶ ἐχούσῃ, αἱ καθάρσιες πορεύωνται, ἀδύνατον τὸ ἔμβρυον ὑγιαίνειν, *mulieri gravidæ purgationes menstruas prodire, foetumque simul valere, impossibile* pronunciari legent: ideo mox in limine hujus διατριβῆς a proterva contradicendi libidine, & inepta leoni mortuo insultandi pravitate nos alienissimos haberi volumus. Neque enim temerariæ refutationis causa, sed potius, ut Pergameni, aliorumque sapientum venerandi Senis interpretum exemplo contractioris dictionis sensum quodammodo explicemus, verba facere in præsentia animus nobis est.

§ III. Cum autem, judice Theod. Craanen, de *Homine*, c. 164, *materia de natura menstruorum difficillima, unde se autores extricare nequeunt*, existat, neque tamen sine diligenti eorundem expositione, quicquam solidi in hoc negotio decerni queat; hinc evagamimur paulisper ab instituto, & ex Physiologorum monumentis, quæ materiam eorum & simul originem ostendunt, repetemus, visuri *quid* & *quales* menses sint, ut *unde* isti fluant, & *ob quem finem* cognoscamus.

§ IV. Non diu igitur, momenta rerum insectantes, evolutioni etymi immorabimur; cum sufficiat pro tempore, nosse, vocem καθάρσιος, in utroque numero passim apud Hippocratem & Græcos alios extantem, haud unam rem exprimere, diversosque ejus sensus, præter alios, inprimis Dietericum, in Jatreo Hippocr. pag. 571, & Fœsium Oeconom. pag. 180 & seqq. collegisse: ut nunc sciamus, in latiori ambitu eam quamvis quorumcunque humorum, corpori molestiam parientium

egesti

egestionem, a natura, recte maleque operante, institutam; in arctiori acceptione autem, per medicamenta magis excitatam expulsionem, & denique strictissime, verbis Galeni, τὴν ἔκκρισιν τῶν καταμηνίων indicare: quæ Æliano κάθαρσις ἐπιμήνιος audit, aliis absolute τῶν μηνῶν, ἐμμηνίων & γυναικείων nomine venit; ut medicamenta, menses ducentia, inde ἐμμηναγωγὰ & καθαρτήρια vocentur.

§ V. Notat hoc pacto latinum nomen *mensis*, vel *mensium* potius, (cum id usitatius in pluralitatis numero veniat, sicut Synonymum ejus, *menstruum* & *fluxus menstruus*, singulariter magis usurpatur) Brunoni, in Lexico, *excernendum vel excrementum naturale sanguinis, in sexu fœminino, ætate adulta, ut plurimum per stata mensis lunaris, sive quatuor septimanarum intervalla repetens.* Quam actionem ab anima, h. l. sub naturæ & facultatis naturalis schemate agente, institutam, merito Franc. Sylvius, Prax. lib. 1, c. 40, p. 282, *naturalem*, vel, ut Medici loquuntur, secundum naturam dicendam esse, serio inculcat; dum § 19, omnem *hæmorrhagiam aliam, sive sponte accidat, sive fortuito eveniat, sive arte producatur, sive noxia sit, vel utilis, præter ordinarium naturæ cursum semper contingere, nec a perfecte sanis expectandam, nullumque sanguinis effluxum, præter menses & lochia, naturalem* esse scribit.

§ VI. Clarius ipsam *materiam* τῶν καθαρσίων Laurentius, Anatom. lib. 8, cap. 3, & Riverius, Instit. lib. 1, S. 7, c. 2, nominant; ubi sanguinem menstruum *ultimi alimenti partium carnosarum corporis excrementum* vocant. Siquidem hoc prædicatum bigæ isti liquorum, per sanguiferas lymphaticasque venas ad cor refluentium, recte tribui, facile concedet, quicunque consideraverit,

per arterias non tantum plerisque glandulis, aliisque organis, segregationi & excretioni utilium inutiliumque humorum dicatis, objecta sua advehi; sed etiam potissimum per universum corpus defæcatas, & in limpidissimam gelatinam excoctas particulas chyli, *liquori* veterum *innominato* respondentes, & genuinam nutrimenti materiam constituentes, una cum *sale quodam valaxili oleoso*, (quod per intestinum & progredientem massæ sanguineæ motum, ex rubra ejus parte evolutum, *spiritus vitalis* nomen gerit) dispensari, inque subtilissimos tubulos & poros carnosarum pariter, ac reliquarum partium solidarum deportari, ut omnibus earum punctis nutriendis alimentares guttulæ, in modum *roris* aspergantur, & non quidem per quoddam *cambium*, ut olim loquebantur, sed ope elateris τῶν πνευμάτων ἐνορμόντων, *vitalium* puta & *animalium spirituum*, per singularem solique Creatori adhuc notum mechanismum, apprimantur, agglutinentur & assimilentur. Ubi quidem, ita volente sapientissimo Opifice, aliter fieri nequit, quam ut sanguinis rubicundæ & aquosæ, salinæque crassiores portiones, utpote ad alendum minus aptæ, postquam, dicto modo, τὸ γλιχρὸν nutricium maxima ex parte deposuerunt, cum reliquis hujus adhuc magis excoquendis moleculis, in radicum venosarum, ramulis arteriarum numero non cedentium, ostiola, ubilibet præsentia, & poros earum laterales transeant, & hoc pacto, respectu ipsius operis nutritionis, omnino non tantum, secundum Laurentium, *partium carnosarum*, sed rectius quarumcunque nutritarum *excrementum* appellentur.

§ VII. Recurrit autem hujusmodi venosus sanguis ordinarie totus, nec illo quidem excepto, qui per portam

am ad hepar abit, ad cordis dextrum thalamum, ut, ve-
niculi inanis instar, nova alimenti materia ex adventan-
e chylo oneretur, & hinc in pulmonibus æthereis ela-
eribus instructus, denuo trans finistrum ventriculum in
rterias pellatur. Id quod certo modo etiam de lym-
pha, per sua vasa propria cor versus properante, est in-
elligendum. Cujus ortum non æque, cum clarissimo
quodam viro, ex sero tenui, a sanguine, in venis segnius,
quam in arteriis eunte, & hinc per moram trans vaso-
um poros exsudante, derivandum esse ducimus: cum
otius credamus, ipsius unam partem nervorum flu-
dum, ex horum tubulis elapsum, & vigore suo desti-
utum, (quod proinde Sylvius effœtos spiritus ani-
nales vocat) dare, alteram vero istud humidum lar-
iri, quod in ipso momento nutritionis, ex alimentaris
elatinæ guttulis, jamjam in *gluten* antiquorum, id est,
x fluiditatis statu in solidam nostri corporis substantiam
ranseuntibus, secedit, &, ceu excrementum, corpori ad-
uc utile futurum, in ostia & poros ductuum lymphati-
orum, tantum non ubique venas sanguiferas comitan-
um, absorbetur, sanguini reddendum.

§ IIX. Est hæc solennis, & a puncto saliente ad
xtremum vitæ halitum continuata humidi vitalis circu-
tio: haud ita tamen comparata, ut istud eadem quan-
tate per venas ad cor reducatur, qua per arterias ex ea-
em est eductum. Dum enim liquor, prorsus heteroge-
eus, per tot viscera decurrit, multæ ejus partes, ad me-
noratam corporis nutritionnem minus adhibendæ, ad
sus alios abripiuntur, ut in diversimode constructis of-
cinis, spiritibus animalibus, salivæ, bili, semini, lacti,
tio, transpirationi insensibili, aliisque excrementis ma-

teriam

teriam ſuppeditent. Neque hæ quotidianæ, & ſerum po-
tisſimum concernentes erogationes, ſanguinis imminu-
tionem terminant, quo minus tota ejus maſſa, rubicun-
dam quoque partem comprehendens, ſi vel mole ex
aſſumtis, ultra quam vaſa eam ferre poſſunt, aucta eſt,
aut magnum ſpiculorum irritantium numerum in poris
ſuis fovet, naturam (vel ſi mavis animam, aut faculta-
tem expultricem, aut archeum, aut denique quodcunque
aliud idolum, poſt Deum immortalem, corpus noſtrum
regens atque moderans) ad depletionem ejus, quod
moleſtum eſt, compellat. Hinc ſanguinem ex naribus,
trachea, ſtomacho, ano & veſica, ſponte & cum eupho-
ria, in utroque ſexu, ruere videmus: idque nunc ſine or-
dine & dimenſione ponderis, nunc ſtato tempore & de-
terminata fere quantitate.

§ IX. Inprimis autem molliori ſexui, fatali quadam
lege, cruentæ ejusmodi excretiones accidere conſueve-
runt: quarum naturam cum rimari occeperimus, ordo
tractationis nos ad fontes detegendos ducit, ex quibus
iſti fluunt; cum autores de iisdem diverſimode loquantur.
Pro utero ſentit nobilis Batavorum anatomicus, Regne-
rus de Graaf, & aſſertionis ſuæ potiorem rationem ex
menſium in gravidis ceſſatione promit: quod illi tunc per
internum oſtium matricis, poſt conceptionem clauſum,
exitum non amplius inveniant, per quod antea prodie-
rant. Deinde etiam dolorem, inſtantibus iisdem, lum-
bos exercentem, & multitudinem vaſorum, fundum ma-
gis, quam cervicem amplectentium, ipſumque periculum
abortus, gravidis ex fluxu menſtruo timendum, in medi-
um adducit, & tandem per teſtimonium Veſalii atque Ro-
derici a Caſtro, ſe ex uteri prolapſi oſtio cruorem ſtil-
lante

lantem ſuis oculis vidiſſe aſſerentium, robur argumentis conciliare geſtit. Accedunt ipſi, qui lochiis & catameniis materiam eandem aſſignantes, utrisque etiam uterum communem excretionis locum tribuunt, & ex hoc ovulum impraegnatum non ſatis cito nutrimentum accepturum eſſe putant, niſi vaſa, in ejus cavitatem deſinentia adeſſent: eadem vero alio tempore menſibus inſervire ajunt.

§ X. Contra hos inſurgunt omnes illi, qui ejusmodi argumenta exceptione haud carere arbitrantes, utero repudiato, ſolam vaginam genuinam καθαρσίων ſedem ſtatuunt: cum iſtius firmum & compactum corpus affluxum liberaliorem ſanguinis in conſtricta ſua vaſcula aegrius admittat, quam vaginae laxior & poroſior ſubſtantia; inter cujus tunicas copioſae venae & arteriae diſpergantur, & a menſtruali orgaſmo facile aperiantur. Citant quoque cavitatem uteri, foetu vacuam, adeo exilem, ut nullo modo grumos ſanguinis, nucem, ovum, imo pugnum ſuo ambitu aequantes, capiant; quibus omnibus tamen collum facile locum dare poſſit. Eſt inter ita ſentientes, vir, dum viveret, doctiſſimus, Chriſt. Jo. Langius, qui in Phyſiol. theſ. 37, p. 219 & 224, viros celeberrimos, Piſonem, Charletonem, Bohnium, Franc. Bayle, Muraltum, Harderumque ſibi faventes habens, diſtincte non ſolum ad Graſiana argumenta reſpondet, ſed etiam in infanticida, ab excellentiſſimo Bohnio diſſecta, cui die mortis menſes fluxerant, uteri cavitatem puram, vaginam autem totam cruore conſpurcatam obſervaſſe ſcribit; qualem jam ante dimidium ſeculum Carolum Piſonem, & ſemetipſum prope Jenam atque Wittebergae vidiſſe, excell. Bergerus perhibet, c. 20, de Nat. hum. p. 252.

§ XI. Pleraque hæc illi haud negant, qui mediam inter diſcrepantes has opiniones viam nobiſcum eligentes, eos ita conciliari poſſe ſperant, ut neque uterum, neque vaginam excretionem menſtruam recuſare pateat; modo non promiſcue obſervationibus, ſi vel maxime cunctæ fidem hiſtoriarum mererentur, nimium tribuatur, & a ſingulari unius alteriusque individui exemplo, ad univerſam ſpeciem, aut ex unius circumſtantiæ & phænomeni affirmatione, ad alterius, nullam contrarietatem aut contradictionem inferentis, negationem concluſio formetur; ſed juſta potius perſonarum atque temporum ratio habeatur.

§ XII. Hinc ſi omnino autoritatibus pugnandum eſſet, ex Hippocratis libris de Nat. pueri, Morb. mul. Sterilitate item & Superf. aliisque oſtendi poſſet, *menſes ex utero quoque venire*; cum ab ejus ſtatu p. n, & inprimis τοῦ στομάχου τῆς γαστρὸς, ut os internum vocat, mala conformatione ſupprimantur. Quod ipſum, verbis Libautii, in explicatione aphoriſmi, in ſuperioribus memorati, *verum eſſe non poſſet, ſi major pars ſanguinis ex cervice uteri, non ex ejus collo flueret.* A qua ſententia nec Galenus etiam alienus eſt; quando menſtruum, ſi id in gravidis prodierit, ideo ex colli venis provenire docet, quia ſecundinæ a vaſis uterinæ cavitatis pendent. Eo ipſe enim ſatis clare innuit, in non gravidis ex hiſce illud ſcaturire. Id quod diſertis verbis Laurentius, l. c. ita declarat: *Viæ, huic expurgationi dicatæ, ſunt venæ uteri & uterus ipſe. Venæ ab hypogaſtrico & ſpermatico ramo ad uteri fundum & cervicem excurrunt. Per cervicis venas in gravidis, per alias in virginibus, & iis, quæ utero non ferunt, fluit ſanguis, non per diapedoſin, ſed per anaſtomoſin. Cur autem*

per

per uterum expurgetur ſanguis, id mira naturæ providentia factum puto, ut ſcil. huic itineri adſueta natura, ſtatim, conceptione facta, ad foetus nutricatum & generationem accurrat ſanguis.

§ XIII. Ut proinde diviſum inter uterum ejusque collum in hoc negotio officium, antiquos pariter ac mediæ ætatis Medicos ſtatuiſſe pateat. Quibus nec modernos repugnare, ex Craanenis, l. c. p. 726, utrumque locum admittente, diſcimus: Cl. Boerhaven, Inſt. theſ. 467, *loco circa uterum, intra uterum & in vagina cruorem menſtruum exire ſcribit*, Leoque a Leevvenvvald, in notis ad ſemel iterumque citatum aphoriſmum, *alium ſanguinem ex uteri cavitate, alium ex vaſis, uterum cingentibus, aut etiam ab his, quæ hæmorrhoides uteri excitant*, venire aſſerit. Quibus etiam Jo. Freind in Emmenologia accedere videmus. Quamvis enim c. 4, p. 22, *non niſi per uterum menſes exitum ſibi quærere*, ex multitudine vaſorum colligat, mox tamen c. 5, p. 31 concludit, *aliquando ab utero, aliquando a vagina, ſæpius tamen utrinque menſtrua fluere; ita tamen, ut in iis, quæ pepererunt, propter vias liberius patentes, frequentius, quam in virginibus, ab utero emanent.*

§ XIV. Quibus ita ſe habentibus, non eſt cur, pro vagina ſola contendentes, tantopere firmiorem uteri ſubſtantiam, § X in medium adductam, urgeant: cum ea *fibris contractilibus & valde diſtractilibus* (ut Boerhaven, theſ. 462, loqui amat) ſit inſtructa, ut non minus ſanguini in numeroſa vaſa atque poros admittendo, quam eidem intra cavitatem ſuam, per plurimos *exiguos ocellos*, a Bergero, lib. cit. p. 251, memoratos, impellendo, aptiſſima exiſtat.

§ XV. Quod etiam ad objectionem mox sequentem, ex angustia genitalis arvi sumtam, applicari potest. Hæc enim uti a foetu atque mola sensim valde ampliatur, ita tempore menstruali eam sanguini, in naturali statu fluido, inibique collecto, in p. n. autem in grumos, diversæ magnitudinis, coagulato, spatium concedere, ex modo egerendi verosimile evadit. Sicut enim in illis, quibus ἡ κάθαρσις ἐπιμήνιος potissimum ex vaginæ vasis venit, ea in naturali statu blando fluxu prodit: ita quamvis subinde cruor ab admisso frigore, aut animi pathemate, in rugosa ejus cavitate subito subsistens, in muliere sedente atque decumbente in grumos coalescat, hi plerumque tamen assurgenti atque procedenti promte excidunt: quod multo aliter in illis, quæ lunare debitum ex utero persolvere tenentur, fieri consuevit. Hæ enim raro sine tristi sensu istud præstant. Cum nimirum sanguis, orgasmo consueto in matricis substantia fibrosa turgens, ex hac in ejus cavitatem, & porro in vaginam, per os robustum, arctum, & mucoso limo oblitum egerendus sit, ideo fluidus etiam impulsore aliquo robusto, & partium continentium ac vicinarum motu tonico aucto, spasmodicaque interdum & dolente constrictione opus habet: quod si vero idem intra uterum in grumos condensatus fuerit, tunc plerumque, præter dictos motus, in lumbis quoque, iliis, & regione hypogastrica tormina non minora excitantur, quam ubi embryo aut mola expellenda sunt.

§ XVI. Ex hisce nobis, aliud agentibus, innotescit ratio, cur multæ foeminæ, antequam pepererunt, tam duriter a mensibus afficiantur, eosque, postquam per gestationem atque partum vasa uteri ejusque orificium ad receptionem & excretionem sanguinis præparata sunt,

longe mitiores experiantur. Deinde patet quoque, molam haud æque firmum virginitatis læsæ signum esse, ut nonnemo arbitratur. Siquidem cruorem, menstruali tempore ex utero rejiciendum, per moram in carnosam, aut potius polypo similem massam spissari posse, nemini incredibile videbitur, cui sedulitas naturæ, qua in producendis & conservandis ejusmodi monstris, & ex errore natis corporibus utitur, non ignota est.

§ XVII. Quo minus autem, posita hactenus duplici τῶν καταμηνίων scaturigine, uteri τῶν αἱμοῤῥουσῶν, § X citatarum, incruenti deprehensi, idem viscus in cunctis aliis mulieribus ab onere menses egerendi eximant, præter alia, hoc quoque obstat, quod in allatis exemplis a p. n. statu, in cadaveribus, aliquot post mortem horis, perlustratis, ad naturalem, & qualis in viventibus is fuit, vix tuto argumentari liceat. Siquidem incertum adhuc manet, annon in ejusmodi subjectis, vegeto, dum viverent, corpore, & integro ejus partium tono pollentibus, hinc per laqueum aut undas, quibus infanticidæ utplurimum suffocantur, interemtis, fibrosus fundus uteri spasmodice, & per ultimos conatus expultricis facultatis strictus, quicquid adhuc cruoris in sua cavitate habuit, (ipsa tunica interna glabra, & situ ostii declivi egestioni haud leviter faventibus) in vaginam proximam penitus expresserit. Magnam quippe egerendi vim huic organo, & robur, contenta sua expellendi, ad extremum vitæ punctum durans, datum esse, tot foetus vivi atque mortui, ex viventibus matribus prodire recusantes, postmodum autem inter defunctarum crura deprehensi, attestantur: quos a Valerio Max. Cornario, Bartholino, Hildano, Rolfincio & aliis, a Morono, in Direct. pract. p. 350, &

Garmanno, p. 262, de Mirac. mortuor. nominatis, de ſcriptos legere datur.

§ XVIII. Ut proinde ex abſentia cruoris, in laudatis uteris annotata, non certius eorum ſtatum, quem ante mortem habuerunt, determinare liceat, quam ſi D. Præſes cum aliis adſtantibus putare voluiſſet, hominis robuſti, per vomitus aliquot librarum ſanguinis, tridui ſpatio enecti, ventriculum, tertia ab obitu hora cultro adapertum, durante vomitione non ultra octo vel decem guttulas ſanguinis continuiſſe, cum non plures intra contractas ejus rugas obſervarentur, nullumque, præter eas, in ſubſtantia tunicarum vulneris, aut aperti vaſis veſtigium occurreret. Aut quis demum eſt, qui in diſſectionibus mortuorum frequenter occupatus, non plus ſimplici vice thalamos cordis magnis vulneribus extinctorum, *arcta ſyſtole conſtrictos & cruore omni prorſus vacuos, & quaſi aqua diligenter elutos*, ſe vidiſſe recordetur, & hinc, inſtituta inter horum aſperam, innumerisque cuniculis excavatam ſuperficiem internam, atque uteri lævem cavitatem comparatione, aſſerere detrectet, longe facilius potuiſſe in morientibus ſanguinem ex hac deorſum fluere, quam ex illis in altum premi, & ex tot diverticulis penitus expelli.

§ XIX. Quod ſi vero quispiam pertinaciter aſſeruerit, in exemplis, § X allegatis, purgationem non niſi per vaginam factam eſſe, tunc id ſaltem nobis dari poſtulabimus, aut vaſa colli in iſtis ſubjectis excretioni magis, quam uterina apta fuiſſe, aut minorem liquoris expellendi quantitatem non æque duobus excretoriis indiguiſſe. Has enim atque ſimiles conditiones lubenter amplectuntur, qui de fontibus menſium in gravidis quæſiti, non

non ſolum ex commentario Hollerii, in toties citat. aphoriſm. ad Galeni mentem, a nobis § XII adductam, uteri interna vaſa per ſecundas obturari, ſed ipſius quoque oſtium poſt conceptionem arcte claudi, ideoque tunc menſtruum non amplius ex cavitate ejus, ſed ex ſolo collo expectandum eſſe ajunt. Quibus tamen promte reſpondemus, nunquam matricis totam ſuperficiem internam, ſed plerumque tantum fundum, aut aliam ejusdem plagam a placenta occupari, nec venas omnes ita obſerari, quo minus adhuc plurimæ earum liberæ remaneant, ut per eas excretio iſtius, quod in corpore ſuperfluum exiſtit, continuetur. His accedit, ipſum Hollerium, autoritate Coi motum, non diffiteri, in quibusdam gravidis os uteri effluxuris catameniis patere: quod certe nec tunc clauſum eſſe liquet, quando uterum geſtantes, extra menſtrui fluxus tempus, ſanguinem aut turbidum liquorem ex genitatibus profundunt, idque interdum ſatis diu ante partum: ut nulla ſuſpicio locum habeat, ibi placentam ab utero ſecretam, hic autem membranas foetus ruptas eſſe: cum hæ poſtmodum in enixu integræ deprehendantur, & hæmorhagia ſponte, aut per medicamenta & quietem ægrotantis ceſſet: quamprimum ſcil. moles ſanguinis ſufficienter imminuta eſt. Quod ipſum, ſi placenta læſa eſſet, præſente foetu, ægrius contingeret. Fit inſuper ſæpenumero ejusmodi effuſio non pedetentim aut ſtillando, ut ipſi liquores ex vaſis glandulisque colli exſudaſſe videantur, ſed ἀθρόως καὶ βιαίως; deinde in majori quantitate, quam cavitas vaginæ caperet. Accedunt inſuper dolores, quibus conatus uteri, non vero vaginam opus habere, ſupra aſſeruimus.

§ XX. Non eſt quoque hoc loco ſilentio prætereun-

eundum, mulieres, quando post editum foetum & lochiis rite fluentibus, nulla præsente causa, nihilominus ventrem tumentem retinent, & tandem, cum exquisitis doloribus, grumos sanguinis duros, male coloratos olentesque excludentes, se *molam cruoris*, **einen Bluth-Schutz**/ gestasse dicunt, haud semper juste a Medicis, coagulatas istas massas ex lochiis deducentibus, rideri: cum rationi non adversum sit, statuere, purgamenta partus ex regione uteri, antea cum placenta copulata, ruere, grumorum autem talium sanguinem aliquamdiu ante partum ex parietum, a secundinis liberorum, vasculis sudasse, & per ostium uteri, a foetu grandiori incumbente clausum, exitum non invenientem, in substantiam solidiorem coaluisse, & tandem, per moram, in superficie putredinem cum foetore & pravo colore concepisse; quales lochiis, bene constitutis, minus competere, ex Hippocrate discimus, qui ea sanguinem, ex recenter mactata victima fluentem, referre scripsit.

§ XXI. Hæc manu nos ad causas mensium inveniendas ducunt: quas dum Brunonis Lexicon non minus pie, quam secundum fundamenta physica, *a Creatoris sapientissimo instituto, & turgescente sanguinis copia, quam natura diutius tenere nequeat*, derivat, haud obscure docet, menses ab humorum *quantitate potissimum*, & hinc etiam ab eorum *qualitate* excitari. Quod quantitatem attinet, de ea dudum in superioribus verba facta sunt: quibus minus obstant, quæ, post Fernelium & Charletonem, Francis. Bayle, Inst. tom. 3. p. 582, de *plenitudine sanguinis, menses non æque producente*, affert; cum, adhibita distinctione inter plenum & superfluum, simulque turgens, omnis difficultas tolli, nec Helmontius a vero alie-

tienum ſtatuiſſe videatur, quando l. c. p. 688, mulieres, quanquam *multo minus, quam viri edant atque bibant, pluri tamen cruore ſcatere* ſcribit.

§ XXII. Eſt enim *commune* huic ſexui, non ſolum tota maſſa liquidi, quam indeſinenter ex aſſumtis generat, ad conſeruationem ſui corporis, juſtam ſuam molem jam adepti, vel mox adipiſcentis (ut pubertatis tempore utplurimum contingit,) haud indigere, ſed præterea, ob perſpirationem inſenſibilem, in Sanctorii trutina minorem, quam in viris obſervatam, humores ad *plethoram* uſque cumulare, & proinde, quicquid ſuperflui habuerit, id plerumque definito tempore per genitalia ejicere. Sunt enim iſtæ partes tot flexuoſis arteriarum ac venarum tractibus, mirifque anaſtomoſibus inſtructæ, ut excell. Bohnius, Prog. 12, Circ. Phyſ. nullibi talem vaſorum ſanguiferorum implicationem ſeſe obſervaſſe fateatur. Eſtque hæc figura ipſis a creatore data, ut eorum longitudo in anguſto circa uterum ſpatio comprehendi poſſit, & poſtmodum cum iſto, a creſcente foetu ampliato, ſine ruptionis metu, ea extendantur. Magnæ itaque molis ſanguinis capacia exiſtunt: quia nec circumfuſa copia pinguedinis, nec muſculorum firmior ſubſtantia parietum eorum expanſioni obſtat. Non etiam parum huic rei decliviorem locum genitalium, per quem primæ quoque & ſecundæ coctionis officinæ repurgantur, conferre credimus.

§ XXIII. Num autem, quod Freindio placere, l. c. p. 22 legimus, magnæ arteriæ deſcendens truncus, menſtrualis fluxus ergo, in fœminis *multo amplior*, quam in viris ſit, in præſentia haud temere affirmabimus: donec repetita inſpectio utriusque ſexus individuorum, *eadem*

mole corporis pollentium, nos certiones reddat. Ubi obiter notamus, ex habitu externo corporis non æque magnitudinem vasorum æstimandam esse: cum inter ipsas fœminas sæpenumero pusillæ, ut fertilitate, ita multitudine quoque sanguinis, &, quod consequens ejus est, vasorum amplitudine filias gigantum superent, idemque in omnibus macilentis, cum obesis comparatis, locum habeat.

§ XXIV. Longe minus probabile videtur, situm perpendicularem dicti vasis menstruali fluxui peculiariter favere, & non leve inde argumentum nasci, cur bruta mensibus destituantur, quod scilicet arteria in iis horironti parallela sit. Quamvis enim liquor quilibet ex alto per *canalem rectum* ruens, suoque pondere naturaliter deorsum tendens, longe magis inferiorum portionum exitum promoveat, quam alius, per obliquum, aut leniter declivem ductum fluens: id ipsum tamen ad arteriam aortam non æque applicari potest: quia hæc neutiquam recto tramite procedit; sed simul ac, ex corde surgens, versus spinam dorsi vergit, non solum ibidem ad acutum angulum deorsum incurvatur, sed inferiores quoque ejus ramuli, ad genitalia dispersi, admodum transversa ex trunco magno via prodeunt. His accedit, contentum sanguinem per eam non libere decurrere, sed a corde fortiter impulsum sursum pariter ac deorsum in omnes plagas corporis cogi: adeo, ut omnes foeminæ eadem facilitate, qua pleræque per uterum solent, catamenia ex naribus, faucibus, mammis aliisque locis corporis ejicerent; si universi Conditor in homine alium locum ordinariæ depletioni destinasset. Vasa autem, brutis horizontaliter implantata, menstruas excretiones non impedire, simia & raja probant, quæ menstrua manifesta pati ajunt; quia sanguine abun-

abundant: cum in reliquis animantibus genitalia parcius tantum, nec alio tempore, quam quando veneris oeſtro laborant, cruore tingantur; quia non ultra neceſſitatem vaſa ſua eodem implent.

§ XXV. Diximus § XXII, *menſtrualem cruoris per genitalia imminutionem* foeminis *communem* eſſe; cum vix eam *propriam* iisdem aſſignare liceat. Occurrunt enim hic quoque frequentes a conſueta via aberrationes, & luculenta *αὐτοκρατορίας τῆς φύσιος*, vel, ſi mavis, animæ in oeconomia animali, vi mechaniſmi partium, libere agentis documenta, ut non tantum multæ mulieres, immunes ab ejusmodi excretionibus manentes, bene vivant, matresque fiant: ſed inter mares etiam non pauci per ani vaſa menſtruales eſſe ſoleant: neque hoc nomine ſexus delicatior habeat, cur glorietur, naturam per cruentationem genitalium majori ſolicitudine conſervationi ſanitatis mulierum, quam virorum ſtuduiſſe. Quippe notum eſt, mares ſæpenumero, non minori cum levamine, per hæmorrhagiam narium & ani, ſputumque & vomitum cruentum a nocitura ſanguinis copia liberari, quam mulieres per easdem vias pariter, ac per oculos, gingivas, dentis eliſi alveolum, mammas item ac umbilicum, genua tandem digitosque manuum & pedum &c. lunæ tributum ſolvere: ſi ſcil. aliquando per conſueta loca id nequiverint præſtare. Talium inuſitatarum evacuationum hiſtorias numeroſas Moronus, in direct. & Walther in ſilva med. ex Schenkio, Paræo, Foreſto, Bartholino, utroque Luſitano &c. recenſent, quibus Ephem. Germ. Molinettus, Harderus in Apiar. aliique plurimi addi poſſunt.

§ XXVI. Nullam autem ejusmodi excretionem abs-

que ſingulari, & a recepta progreſſione atque inteſtino humorum motu diverſa turgeſcendi ratione contingere, una omnium opinio eſt, qui de menſium origine ſoliciti, præter *molem*, etiam ad *qualitatem* vitalis liquidi reſpiciendum eſſe volunt. Inter quos Graafius fermentum aliquod peculiare toti ſanguini inhærere; Franciſcus autem Bayle, diſſ. de fl. menſtr. potisſimum in utero foeminæ, ad conceptionem habilis, ſalini quippiam ex maſſa ſanguinis enaſci putat, quod pedetentim auctum, per excitatam fermentationem vaſa & membranas, in quibus natum eſt, ad ſolito majorem cruoris quantitatem, intra poros ſuos admittendam, aptat, eundemque iterum, quam primum oneroſus ſit, una cum magna parte fermenti hujus irritantis foras expellit.

§ XXVII. Quæ ingenioſe ſatis excogitata catameniorum cauſa, etſi omnino uberiori ſalis hujus uterini explicatione, vix aliunde, quam ab autore ipſo expectanda, ſimulque defenſione adverſus Charletonem, Freindium, alioſque fermenti hujus pariter, quam aliorum quorumcunque impugnatores, opus habeat; nondum tamen cum clarisſimo quodam viro ideo rejicienda eſt, quod in tot uteris menſtrualium diſſectis nullus ſanguis fuerit repertus, & in multis aliis κάθαρσις mulierum non per genitalia, ſed loca, longe ab his diſſita, ſubinde fiat. Quod ſi enim Bayleum forſan firmiora ſuam theſin defendendi præſidia deficerent, pro tempore tamen ea, quæ ſuperius a § XII ad XX, ad experimenta, contra uterum in § X allata, repoſuimus, allegare poſſet, & ſimul ad objectionem primam reſpondere, mortuæ matricis ſiccitatem fermenti in vivente exiſtentiam neutiquam infringere: ad ſecundam autem receptam illam apud Medicos

cos, inter *focum causæ* & *affectus locum*, distinguendi consuetudinem adducere: cujus intuitu perinde esset, num sanguis, ad fermentationem menstrualem incitatus, per genitalia, aut quamcunque partem corporis erumpat; modo id, quod massam sanguineam fermentat, ex salium familia venire, & focum sui ortus in utero nancisci, inconcussum maneat.

§ XXVIII. Hæc non eo animo in medium afferimus, ut adversus tot clarissimos autores, pro sententia, a mente nostra aliena, insurgamus; qui potius hæc omnia indicta optaremus, si quis sibi aliam ideam, quam libertas academici exercitii permittit, inde fabricaret; vel Autor Examinis institutistici, p. 254, *fermentationem liquoris, in prostatis foemininis generati, & circa uterum congesti*, fluxus menstrui causam fingens, novo suo partui fomenta ex sententia Bayeliana comparare vellet. Quippe si omnino fermentum aliquod in genitalibus statueretur, quod mensibus non minus provocandis, quam liquori, in glandulis vaginæ coacervatis, quibus Graafius prostatarum muliebrium nomen dedit, generando inserviret; vix tamen inde sequeretur, fermentationem succi talis glandulosi sanguinem in uteri vaginæ vasis ad motus menstruales excitare posse; cum hi duo humores non tantum materia & loco generationis, sed motu insuper & tempore eruptionis, ac tandem fine ab invicem longissime recedant.

§ XXIX. Post hæc non lævis difficultas eos premit, qui adæquatam causam periodorum, quas hic mirabilis uterinus æstus in subjectis sanis observare solet, reperturi, coelum suis petunt meditationibus, & ex luna eam deducere conantur: cum Theodori Craanen judicio, l.

 c. p.

c. p. 716, *in coelo atque terra revera hactenus aliud inventum non sit, præter illud luminare, quod telluri proximum est, quod suam periodum intra determinatum tempus absolvit, & quod tantas in hac nostra tellure mutationis facit.* Quam sententiam Waldschmidius, in notis ad Timæi casum 1, lib. 4, p. m. 526 & 527, uberius explicaturus, ex lunæ opaco, & terræ nostræ simili corpore subtilem aliquam materiam, una cum radiis solaribus, inde reflexis, semper effluentem, in aërem & foeminarum sanguinem derivat, quæ ibi singularem fermentationem, inprimis circa novam atque plenam lunam excitare apta nata sit; confiditque vir celeberrimus adeo huic opinioni, a Cartesio acceptæ, ut per talia principia quælibet phænomena, circa fluxum mensium occurrentia, sufficienter explicare posse, aliosque, de hac materia agentes, *nihil dixisse*, non dubitet asserere.

§ XXX. Sed nondum sibi doctorum omnium assensum impetravit: cum, post Franc. Bayle, exc. Bergerus illos, qui menstruum fluxum lunæ motui alligant, eumque a variis ejus sideris phasibus, pro ætatis varietate, regi atque concitari opinantur, magnopere falli scribat. In qua sententia Helmontium præeuntem habent. Hic enim, licet l. c. p. 689, humanum sanguinem eo dierum spatio, quo luna per zodiacum suos cursus emetitur, renovari, nec ultra tempus istud per suum balsamum a corruptione conservari tradat; eundem tamen ab isto sidere accumulari aut expelli, non æque statuit; ut potius, si forsan uteri purgatio lunari cursui congrueret, id per accidens tantum contingere, nec lunam magis fluxum talem excitare asserat, ac navis prætoriæ laterna sequentium navigiorum cursum promovere solet, quem

ven-

ventus potius & clavi rector præstant, laterna tantum noctu viam præmonstrante. Hinc infert porro, omnes foeminas, idem clima incolentes, eodem tempore menstruales fore, si a luna tales fierent.

§ XXXI. Haud equidem ignoramus, quomodo alii præstantes viri, influxum lunæ atque cæterorum siderum in subjectam terram adhuc admittentes, Helmontionanum simile claudicare faciant, & quam laboriose sæpius citatus Craanen recessus menstruæ purgationis a lunaris cursus typo excusare studeat; sed nolumus huic, ex sublimioribus principiis declarandæ controversiæ, diutius immorari, aut illis morosius obstrepere, qui ob *incertitudinem* dierum, catameniorum fluxui admetitorum, ipsa a coelesti hoc regimine absolvunt. Nobis enim in præsentia sufficiet scivisse, tritum istud: *novam lunam juniores, adultam autem seniores commovere*, non adeo frequenter fallere, quo minus idiosyncrasiæ individuali, & vitæ generi, inprimis autem regimini diætæ, aliisque occasionibus, sexui valde mobili hinc illinc occursantibus, adscribi possit, si earum una atque item altera ætati suæ competentem lunæ phasin præteriverit, aut ejus circulo respondentem viginti octo dierum terminum distraxerit vel coarctaverit. Ut proinde haud intelligamus, cur Freindius, l. c. p. 8, negare velit, *lunam, si huic profluvio præesset, omnes mulieres, quibus eadem regio, ætas & temperies daretur, eodem tempore, iisdemque vicibus ad menstrua cituram esse*: cum potius vero prorsus simile videatur, si aliquando duas, vel plures *coætaneas*, eodem *aëre & aqua* frui, *similique sanguinis crasi & temperie* pollere contingeret, has quoque, ab externis rebus non turbatas, similes animi & corporis affectiones, *humorumque*

mo-

motus & excretiones habituras esse. Idque tanto certius, quanto magis a talismodi communi, suosque rythmos constanter observante causa, qualis luna est, excitarentur: & e contrario, si ab illa, vel alio simili humores nostros, & per hos ipsum animum quoque commovente principio recesserimus, admodum difficile futurum sit, causas periodorum explicare, quæ in sanissimis individuis adeo justum ordinem observant, ut quo magis foemina eas anteverterit aut protaxerit cunctando, eo certiores quoque suæ valetudinis a naturali statu declinationes metuendas habeat.

§ XXXII. Neque vero ingeniosæ neotericorum, ex mechanicis & hydrostaticis constructæ demonstrationes, quas varia figura, magnitudo ac situs organorum, variique liquidorum in cavitatibus motus, nisusque in seipsos & circumjecta latera ipsis suppeditant, aut ex computatione assumtorum cum perspiratione imminuta, & quantitate sanguinis, in corpore præsentis, perque menses inde secernendi, instituta eruuntur, animos, sciendi cupidos, exsatiant; cum, *quomodo* cuncta & *quare* fiant, bene doceant, ex solo mechanismo autem, similibusque mediis instinctorem talismodi motuum ægrius exponant.

§ XXXIII. Missis igitur hisce, ad finalem causam mensium, propter quam natura excretionem ejusmodi instituit, accedimus: cum inde potissimum status controversiæ, nostrique thematis decisionem, & mentis divi Senis declarationem expectemus. Patet autem ex antecedentibus, per motus hosce criticos imminutionem ejus, quod superfluum in corpore existit, intendi, ne onerosum noxiumve evadat, & plurima incommoda, nimis parcum & suppressum τῶν μηνῶν fluxum excipientia, excludat.

dat. Eſt hic finis internus & immediatus, cujus reſpectu omnes reliqui, ab aliis huc tracti, non niſi in externorum ſubſelliis ſubſiſtere coguntur, dum vel non de quibuslibet ſubjectis, nec de quovis tempore prædicari posſint. Ex multis horum duos tantum potiores adducemus; quorum prior eſt, ut uterus, a copioſius adducto ſanguine, vitali humido & calido largiter imbutus, ad conceptionem præparetur, & juſto tempore, ſimul cum univerſo corpore, per excretionem abundantis liquidi, a multis ſordibus purgetur. Alter ſolum foetum reſpicit, ut ipſi, a puncto ſaliente, usque ad inſtantis partus tempus, ſufficiens nutrimentum ſuppetat.

§ XXXIV. Haud deſunt equidem, qui adverſus primum finem inſurgentes, ex catameniorum, in bene valentibus, colore concludunt, floridum ejusmodi cruorem ſordium nomine indignum, ejusdemque potius cum reliquo, in corpore manente, bonitatis eſſe. Deinde nec emisſionem ejus ad conceptionem abſolute neceſſariam videri: cum multæ, antequam menſes patiuntur, impraegnentur; imo aliquæ foecundæ matres nunquam menſtruales fiant. Sed facile eſt ita loquentibus reſpondere: a plethora ad cocochymiam planam viam eſſe, & quod mole in corpore humano peccat, recte inter vitioſa numerari, ſolaque mora naturam ſordium acquirere: nec porro rara illa, ſine γυναικείοις concipientium exempla, plus roboris adverſus ſtatum naturalem obtinere, quam monſtris, ad theoriam operationum, ſecundum natnræ leges rite procedentium, evertendam tribuere ſolemus. Certiores tamen menſium in fertilibus abſentia nos facit, naturam in talibus ſubjectis, æque ac in brutis, (a quibus humanum genus, quoad plerasque functiones

D natu-

naturales atque vitales, ne latum unguem, aut magis, quam unum inter homines individuum ab altero recedit, differre solet) sine sanguinis excedente quantitate generationis negotium absolvere; in quibus, ut dudum § XXIV indicatum est, tantum tempore ὀργασμοῦ venerei genitalia humiditate turgent, & sanguinolenta fiunt. Qualia num in mulieribus etiam evadant, curiosis physiologis scutari competit, simulque annotare, an id stato tempore contingat: cum mensibus obnoxias paulo ante & post horum fluxum, ob rationes, in præcedente § adductas, ad conceptionem, imo ad partum etiam eo tempore, quo ante gestationem menstruales esse solent, aptiores esse constet.

§ XXXV. Idem defectus purgationis menstruæ, & facultas, sine illa multos sæpe foetus simul alendi, bestiis data, non paucos permoverunt, ut alterum; a nobis allegatum mensium finem, in dubium vocaverint. Inter quos Helmontius Scholas, ubi de menstruo, tanquam foetus nutrimento sunt locuti, ex contemtu, *plurima garrivisse* scribit. Cui accedunt, qui Hippocratici effati, *foetum dulcissimo nutrimento ali*, memores, a menstruo recedunt, quia, a Plutarcho, Fernelio, & aliis pluribus, ipsoque Helmontio seducti, in eo venenatum quid formidant. Alii commercium sanguinis materni cum foetu negant; quia nullas anastomoses vasorum vident: rursusque alii per exempla, apud Albertum magn. Fernelium, Schenkium, Rhodium, Tulpium, Hildanum, Bartholinum, Timæum, Kerkringium, Bourgois, Bohninm &c. inventa, teneras puellas pariter jamdudum quarto, sexto, octavoque, ac vetulas septuagesimo & octogesimo ætatis anno menses edidisse, ostendere conantur, naturam non

æque

æque nutritionem aliquam per accumulationem sanguinis intendere: cum in ejusmodi subjectis nulla, præter ejus copiam aut acrimoniam, uterinæ cruentationis causa, ne per fictionem quidem, admitti possit.

§ XXXVI. Sunt contra ea alii, qui cum Franc. Sylvio, lib. 3, Prax. c. 3, p. 485, conqueruntur, sententiam, ab omnibus receptam, materno sanguine foetum ali, suo demum tempore in dubium vocatam esse; quamvis nullæ rationes, aut evidentia experimenta, eam evertentia, occurrant. Hi argumenta, quibus veterum asserta stabiliri putant, potissimum ex suppressione mensium, post conceptionem contingentem, sumunt, & quod nulla in istis foeminis foecunditatis spes supersit, quæ per ætatem, aut quamcunque causam aliam, lunari huic tributo persolvendo impares evadunt. Addunt insuper, in plerisque matribus, quamdiu suos foetus lactant, uterum siccum manere, eundemque rursus cruentari, quamprimum sanguis, menstruum constituens, non amplius in lactentis nutrimentum impendatur.

§ XXXVII. Ne ulterioribus invicem disputantium argumentis diutius immorando, & singulorum valorem decenter perpendendo, a scopo longius vagemur, linquimus Helmontio sua scommata, mensiumque sanguinem, secundum naturam se habentem, & ab omni veneni reatu dudum per prudentes viros vindicatum, neque in personis, in penultimo § citatis, neque in ipsis gravidis digniorem, quam in § VI acceptam *excrementi* appellationem sustinere credimus. Dum enim tota MS, alimentaris vehiculi munus gerens, per arterias puram, &, Hippocratico sensu, *dulcem* nutriciamque gelatinam ad omnes partes corporis deduxit, mox per venosa vasa ad cor tendit;

dit; donec pars ejus, *corpori inutilis, tempore menstruo*, foras projiciatur in plerisque foeminis. Hæc eadem post conceptionem, per totum gestationis tempus, in vasa & substantiam matricis cumulatur, ut post partum demum *lochiorum* nomine egrediatur. In multis autem aliis ipsa hæc cruoris portio, vel ob peculiarem suam crasim, vel certam uteri structuram, minime tamdiu asservari potest; sed vel justa suæ excretionis intervalla retinet, ut gravida æque menstrualis maneat, ac fuit, antequam conciperet: vel natura, nullis terminis sese alligari patiens, toties id, quod superfluum est, expellit, quoties molestum esse incipit. Fiuntque omnes tales motus cum euphoria individui, & prudentem adstantium ipsiusque Medici attentionem postulant; ne falsa imagine periculi, ex gravidarum mensibus timendi, decipiantur, & intempestive illos cohibendo, majoribus sanguinis per uterium, vel loca alia eruptionibus, aut embryonis suffocationi ansam porrigant.

§ XXXVIII. Arduum igitur videtur definire, cui bono in plerisque gravidis tanta collectio humoris fiat, quæ matri mole sua & distensione pororum ac vasorum uteri, adeo molesta est, eamque tot torminibus post partum, aliisque symptomatibus periculosis subjicit, si minus tempestive expurgatur. Quicquid enim de nutrimento foetus passim circumfertur, non eadem æquitate animi ab omnibus admittitur: ut potius salino-sulphureus hic liquor, per continuatum motum circularum, & intestinam digestionem, suique generis fermentationem, ad purpureum nitorem exaltatus, physiologis quibusdam non magis ad materiam alimenti, intra uterum constituendam, quam extra hunc in mammis ad lactis generationem aptus censeatur. Neque ipsis probabile videtur,

tan-

tantam quantitatem ſanguinis, lochiorum more, poſt enixum effluentis, adhuc ſuperfuturam eſſe, ſi eodem embryo ſuſtentaretur: cum iſta purgamenta catameniis, per novem menſes expurgandis, ſua mole adeo reſpondeant, ut ſi hæc ante conceptionem largius aut parcius prodierint, iſtorum quoque major vel minor copia conſpiciatur. Id quod etiam iis accidit, quæ durante geſtatione ſæpius aut rarius menſtruales fiant: ut proinde, nunquam ejusmodi *κάθαρσιν* expertæ, poſt partum ſua genitalia fere ſicca retineant, inſtar brutorum; quorum organa, tam nobili operationi inſervientia, cur Autor naturæ, præ humanis, ante conceptionem pariter, ac poſt editos proles magis munda, minoribusque incommodis ſubjecta eſſe voluerit, aliis rimandum damus.

§ XXXIX. Nos enim, tædium B. L. timentes, vela contrahimus, cum cognita jam menſium natura, materiaque & fonte eorum, cum fluxionis cauſa atque uſu explicatis, ſatis patere arbitremur, *menſes gravidarum foetui innoxios* eſſe poſſe: cum oſtenſum ſit, (1) ſanguinem ejusmodi in corpore ſuperfluum eſſe, & (2) potius excrementum partium nutritarum, quam alimentum foetus dici; neque etiam (3) eruptionem ipſam embryoni, intra ſuas tunicas concluſo, periculum minari: cum vel, clauſo manente utero, ex vagina ſola, vel ſimul quoque ex cavitate ejus ipſa, per vaſa, a placenta libera, posſit fieri, & (4) tandem quotidiana experientia rem confirmet ipſa.

§ XL. Eſt proinde, cur Medicus ſedulo omnes circumſtantias, ex ſubjecti *habitu, craſi humorum, vitæ genere, uſu rerum nonnaturalium, excretionumque, ſecundum*

naturam se habentium, conditionibus petendas, considere-ret; ne quos natura motus in nonnullis individuis critice, & in salutem corporis instituit, pro nociturus habeat eosque intempestive supprimendo, ex bene valitura foemina ægrotam faciat, & foetum, quem servare cupit, perdat. Hinc dabit operam, ut *menses ab hemorrhagia uteri* distinguat: quod factu isti minime laboriosum erit qui ad modo recitata observanda animum advertet, iisque virium examen etiam adjunget, nec ex sola mole ejus, quod excernitur, judicium formabit, aut Galenum hoc in passu cum multis aliis sequendo, ex καθάρσιος vocabulo, in plurali numero, ab Hippocrate in nostro aphorismo usurpato, & ex τῷ πορεύεσθαι *largam & impetuosam* aliquam effusionem sanguinis concludet: cum nihil horum per istas loquendi formulas a Coo indigitari mox sequens aphorismus clare doceat, stansque *inter hæmorrhagiam uteri naturalem* atque *præternaturalem* distinctio omnem litem tollat.

D. S L. H. E. G I S S.

